

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

БЮЛЕТЕНЬ

Національного університету цивільного захисту України

Присвячений 95-річчю заснування закладу

Харків 2023

Рекомендовано до друку методичною
радою НУЦЗ України
(протокол від 16.11.2023 № 3)

Бюлетень Національного університету цивільного захисту України.
Присвячений 95-річчю заснування закладу. — Х.: НУЦЗУ, 2023. — 160 с.

Редакційна колегія: Ключка Ю. П. д-р техн. наук, с.н.с.
Морозов А. І. канд. техн. наук, доцент
Назаров О. О. канд. психол. наук, професор
Уваров Ю. В., канд. техн. наук, доцент
Стельмах О. А., канд. техн. наук, доцент

**Відповідальний
за випуск
Редактор** Зимогляд Л.Г.
(057) 707-34-53
Хорошилова К. В.

ЗМІСТ

Бабакін В.М., Векишин В.О., Колосков В.Ю., Кондратенко О.М.

Завдання щодо реалізації в освітньому процесі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання стратегії у запобіганні корупції та забезпечення дотримання академічної доброчесності..... 6

Вавренюк С.А.

Процес адаптації курсантів перших курсів до умов навчання в закладах освіти цивільного захисту 12

Гасієв С.Д., Макаров Є.О.

Інноваційні технології в підготовці керівників піротехнічних підрозділів..... 19

Говаленков С.В., Тарасенко О.А.

Кафедра фізико-математичних дисциплін – сімбіоз фундаментальної освіти і прикладної науки 24

Ігнат'єв О.М.

Використання базових рухів школи «Чой» під час проведення занять із гасіння палаючої людини 29

Ковальов О.О.

Навчання курсантів НУЦЗ України з використанням безпілотних літальних апаратів..... 40

Ковальов П.А.

Дистанційна форма освіти в умовах воєнного стану 45

Кононович В.Г., Усачов Д.В.

Сучасні підходи до фізичного виховання в закладах вищої освіти ДСНС..... 50

Корчагін П.О., Шевченко Р.І.

Науково-методичні рекомендації з підвищення ефективності підготовки фахівців з експлуатації аварійно-рятувальної техніки в системі ЗВО ДСНС 55

Кулешов М.М.

Система підготовки управлінських кадрів служби цивільного захисту та її удосконалення 61

Лісняк А.А., Грицина І.М., Дубінін Д.П., Остапов К.М., Сенчихін Ю.М., Аветісян В.Г., Шевченко С.М., Криворучко Є.М.

Сучасні тенденції в підготовці фахівців пожежно-рятувальної справи 66

Кононович В.Г., кандидат наук з державного управління, начальник кафедри фізичної підготовки НУЦЗ України

Усачов Д.В., викладач кафедри фізичної підготовки НУЦЗ України

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДСНС

Багато досліджень, проведених у закладах вищої освіти, свідчать про необхідність пошуку нових методів фізичного виховання, що сприяють збереженню та підвищенню рівня здоров'я здобувачів вищої освіти. Цей процес залежить від особистої мотивації, спеціальних знань і поведінки зов, а також від спільної праці викладачів і студентів. Як наслідок, якість фізичного виховання закладів вищої освіти, зокрема, його вплив на здоров'я, стає важливою, оскільки майбутні випускники повинні бути не лише освіченими фахівцями, а й мати належний рівень фізичної підготовки.

На сьогодні у фізичному вихованні закладів вищої освіти, так само, як і в українській педагогічній науці, існують дві основні парадигми освіти: традиційна і гуманістична, кожна з яких має свій унікальний набір концепцій, що описують підходи до мети, змісту і процесу виховання та навчання.

Традиційна парадигма базується на ідеї консервативної ролі школи, яка зберігає і передає найважливіші аспекти культурної спадщини індивідуальним поколінням. Основною метою її є збереження та передача обов'язкових знань і навичок, а також ідеалів та цінностей, які сприяють як особистісному розвитку, так і підтримці суспільного порядку. У цьому контексті фізичне виховання в широкому сенсі використовує індивідуальні та диференційовані методи, а також ідеї програмування навчального процесу. Із кінця 90-х років минулого століття в Україні активно розвиваються диференційовані та індивідуальні підходи до фізичного виховання у закладах вищої освіти.

В гуманістичній парадигмі укладається акцент на розвиток внутрішнього світу зов, міжособистісне спілкування, діалог і підтримка особистісного зростання. Представники цієї парадигми можуть мати різні підходи, але спільним для них є визнання зов унікальною особистістю, зокрема, в розумовому, моральному, фізичному та естетичному планах. Гуманістичний напрям передбачає свободу і творчість для зов і викладачів.

Наразі в гуманістичній педагогіці існує кілька концепцій, які розглядають освіту особистості з різних точок зору. Загалом ці концепції не виключають одна одну, але акцентують увагу на різних аспектах навчання та виховання, де кожна з них виходить із парадигми особистісно-орієнтованої освіти. Головною метою є розвиток особистості в усіх її проявах.

Здоровий спосіб життя є важливою частиною фізичної культури та фізичного виховання особистості. Автори пропонують конкретні методи створення інтересу, мотивації та потреби в систематичних і регулярних заняттях спортом як основних елементах здорового способу життя.

У нашій країні виникає новий напрямок для покращення масового фізичного виховання дітей, підлітків та молоді, що підвищує якість і ефективність педагогічних технологій у сфері культурології фізичного, духовного та морального виховання молодого покоління України. Цей напрямок можна назвати «спортивно-орієнтованим фізичним вихованням», який використовує елементи конверсії спортивної культури в фізичну культуру.

Для зовнішньої фізичної активності і спорт є важливими для зняття втоми та підвищення продуктивності, а також для нормального духовного і фізичного розвитку. Фізична підготовка є важливим засобом оздоровлення молоді. У системі вищої освіти важливо розвивати фізичну культуру і спорт, враховуючи основні завдання:

- забезпечення необхідного рівня фізичного розвитку, підготовки та самовдосконалення як особистості, зміцнення здоров'я та підготовки до майбутньої професійної діяльності;
- організація можливості об'єднання зовнішньої для спільного фізичного та спортивного розвитку;
- стимулювання творчих здібностей, самопізнання, самоствердження, саморозвитку та покращення індивідуальних здібностей зовнішньої;
- формування професійних і особистісних цінностей та орієнтацій.

Ефективність фізичного виховання та виховання молодого покоління значною мірою залежить від успішності виконання цих завдань. Фізична культура є важливою обов'язковою дисципліною у системі вищої освіти, і процес навчання вибирається залежно від стану здоров'я зовнішньої.

Отже, фізична культура та спорт є важливими для збереження та покращення здоров'я людини і мають корисний вплив на суспільство та особистість. Одним з головних показників стану фізичної культури та спорту в суспільстві є впровадження фізичної культури в систему вищої освіти. Для досягнення успіху в цій галузі важливо вивчати зарубіжний досвід, зокрема американський, для аналізу та узагальнення сучасних тенденцій розвитку фізичного виховання у галузі освіти.

Для ефективного функціонування всієї системи фізичного виховання важливо вивчати зарубіжний досвід, і Сполучені Штати Америки мають передові розробки в цій сфері. Тому важливо провести аналіз та узагальнити особливості та сучасні тенденції у розвитку фізичного виховання в американській системі освіти.

Американські експерти вважають, що рухова активність є важливою для розвитку людини і служить інструментом соціальної адаптації. Вони переконані, що фізичне виховання допомагає зовнішньому бути відповідальними за своє здоров'я, зберігати його і покращувати, контролювати своє психоемоційне становище і адекватно взаємодіяти в суспільстві. Згідно з поглядами американських експертів, фізичне виховання сприяє вихованню в учнів відповідальності за власне здоров'я. Воно надає зовнішньому інструменти для збереження та покращення свого фізичного стану. Крім того, фізична активність сприяє конт-

ролю над психоемоційним станом, допомагаючи зво краще розуміти та керувати своїми емоціями та стресом. Фізично активні студенти також навчаються адекватно взаємодіяти в суспільстві, розвивати комунікативні навички та сприймати інших як партнерів у колективних заняттях. У багатьох американських закладах вищої освіти фізичне виховання включено до навчальних планів: близько 60 % професійно-технічних навчальних закладів мають обов'язкові програми фізичного виховання, а приблизно 30 % надають можливість вибору [2].

У навчальних планах американських коледжів та університетів з фізичного виховання передбачено три рівні підпрограм, які емпірично враховують рівні студентів: низький (початківці) – 70 %, середній – 20 %, високий – 10 %. Програми фізичного виховання в США враховують ключові поняття, такі як «рухова освіта», «усвідомлення можливостей свого тіла», «відчуття простору, часу, сили» та «відносини із зовнішнім середовищем». Мета полягає у тому, щоб студенти володіли необхідними руховими вміннями і навичками, розуміли важливість рухової активності та збереження здоров'я і могли адекватно взаємодіяти зі своїм тілом та емоціями [3].

Сьогодні фізичне виховання в американській системі вищої освіти стало не лише навчальною дисципліною, але і науковою галуззю. Факультети і кафедри фізичного виховання націлені на проведення наукових досліджень [4]. Було створено різні науково-орієнтовані програми та можливості для студентів вивчати фізіологію фізичних вправ, біомеханіку та руховий тренінг. Таким чином, вивчення фізичної культури і спорту в американських закладах вищої освіти стає все більше науковим і дослідницьким напрямом, що допомагає покращити якість фізичного виховання та розвитку фізичних наук. Важливо досліджувати і використовувати американський досвід у фізичному вихованні для покращення системи освіти в цій галузі.

У класичних університетах Польщі фізичне виховання керується Студіями фізичного виховання і спорту, які щорічно пропонують широкий спектр можливостей для спортивних тренувань та оздоровчих заходів для студентів університетів [6]. Також фізичне виховання організовується в спортивних секціях, які управляються Академічною спортивною спілкою SWFiS. Класичні університети Польщі впровадили онлайн-систему підтримки студентів University, яка містить інформацію про заняття з фізкультури, розклад та умови отримання кредитів.

З метою вирішення проблем фізичного виховання, розробки стратегії розвитку фізичного виховання зво та визначення найбільш ефективних методів університетського фізичного виховання в різних системах, у 2010 році відбувся Міжнародний форум із фізичного виховання (The Global Forum). Перший форум такого роду був скликаний у галузі педагогіки фізичного виховання й активно залучив польських вчених. Форум GoFPEP став міжнародною платформою для аналізу та переосмислення педагогічних систем фізичного виховання [7].

У класичних університетах Польщі активно впроваджують інноваційні розробки у сфері фізичного виховання, включаючи популярні види спорту, а також нові та екстремальні види, щоб зробити процес фізичного виховання сучасним, ефективним та цікавим для молодого покоління [5]. Процес модернізації фізичного виховання в університетах може відбуватися на основі позитивного досвіду країн, де фізичне виховання не є обов'язковим у закладах вищої освіти. Це дозволяє розвивати фізичне виховання у ЗВО, не вдаючись до примусу, а шляхом залучення зво до здорового способу життя. Один зі способів цього досягнення – розмежування занять спортивною майстерністю та фізичною культурою і введення обов'язкових заохочень для активних студентів денної форми навчання, які займаються фізичною культурою.

Університети також можуть використовувати академічний рейтинг як основний інструмент для врахування уподобань стосовно активних спортивних занять в університеті. Це може включати нагородження відмінників поїзкою на наукову конференцію, надання рекомендацій для отримання гранту та інші інcentиви.

Крім того, успіхи зво у фізичній культурі та спорті можуть відзначатися за допомогою свідоцтв про досягнення. Університети можуть створювати умови та атмосферу, що сприяють популяризації фізичної культури та спорту серед зво, що сприяє збільшенню зацікавленості у цих виданнях.

Додатково важливо розглядати фізичне виховання у закладах вищої освіти не лише як обов'язковий предмет, але й як важливу складову загального розвитку особистості. Це означає враховувати не лише фізичну активність, але і психоемоційний стан зво, їхню готовність до соціальної адаптації та здатність до саморегуляції. Підвищення рівня фізичної активності та залучення студентів до різних видів фізичних занять може сприяти покращенню загального здоров'я та добробуту студентської громади.

Також важливо надавати зво можливість вибору серед різних видів фізичної активності, враховуючи їхні індивідуальні уподобання та можливості. Це дозволить кожному зво знайти для себе найбільш привабливий і мотивуючий спосіб бути активним та займатися фізичною культурою.

Остаточна модернізація фізичного виховання у закладах вищої освіти повинна враховувати індивідуальні потреби та інтереси студентів, сприяючи створенню більш здорового, рухливого та активного студентського середовища.

Отже, під час модернізації системи фізичного виховання у закладах вищої освіти можна використовувати позитивний досвід країн, де фізичне виховання не є обов'язковим предметом у закладах вищої освіти.

Для розвитку фізичного виховання у закладах вищої освіти, слід рухатися у напрямку популяризації здорового способу життя серед студентів, не застосовуючи обов'язкового підходу. Для досягнення цієї мети важливо розрізняти заняття з підвищення спортивної майстерності від занять з фізичної культури. Також слід впровадити систему заохочення для студентів денної форми навчання, які активно займаються фізичною культурою.

Університети можуть використовувати академічний рейтинг, який відображає навчальні досягнення зов, для врахування їхніх інтересів у сфері активних спортивних занять в університеті. Це може включати нагородження відмінників поїздкою на наукову конференцію та надання рекомендацій для отримання грантів та інших можливостей.

Успіхи зов у заняттях фізичною культурою і спортом можуть бути відзначені та підтримані через видачу свідоцтв про досягнення. У закладах вищої освіти рекомендується створювати сприятливі умови навчання й атмосферу, які спонукають молодь займатися фізичною культурою та спортом, сприяючи популярності цих видів занять.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болненкова О. М. Визначення рівня фізичної підготовленості студентів як умова створення науково обґрунтованої системи їх оцінювання на заняттях з фізичної культури. // Слобожанський науково-спортивний вісник. Харків: ХДАФК, 2010. № 4. С. 44–47.
2. Осіпов А.В. Шляхи удосконалення психолого-педагогічних умов організації професійно-прикладного фізичного виховання учнів і студентів в системі неперервної освіти. // Теорія та методика фізичного виховання: Науковометодичний журнал. Харків: ОВС, 2006. №3(23). С. 9–12.
3. Воронов В. М. Шляхи удосконалення фізичної підготовленості студентів на початковому етапі навчання у вищому навчальному закладі Слобожанський науково-спортивний вісник. Науково-теоретичний журнал. Харків: ХДАФК, 2012. № 3. С. 21–24.
4. Дерека Т. Сучасні тенденції професійної підготовки фахівців фізичного виховання у країнах Європейського Союзу / Т. Дерека // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки, 2016. – №4 – С. 29–34.
5. Дерека Т. Г. Особливості професійної підготовки фахівців фізичного виховання країн СНД, ЄС та США / Т. Г. Дерека // Перспективные направления развития современной науки : Первый независимый научный вестник. – 2016. – №8. – С. 48–50.
6. Мединський С. В. Діяльність американського альянсу здоров'я, фізкультурної освіти, рекреації й танців крізь призму часу / С. В. Мединський // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : збірник наукових праць. – 2012. – № 3 (19). – С. 35–38.
7. Дерека Т. Професійна підготовка фахівців фізичного виховання у США / Т. Дерека // Неперервна професійна освіта: теорія і практика, 2016. – №1-2 (46-46) – С. 71–75.